

Krízový plán školy

Ako postupovať v prípade šikanovania, požívania tabakových, alkoholických, omamných a psychotropných látok

Šikanovanie:

je zámerné, opakované (môže ísť aj o jednorazovú akciu), cieľené ubližovanie slabšiemu jedincovi neschopného obrany alebo skupine, ktoré je spôsobené silnejším jedincem či skupinou. Týka sa to fyzického, rovnako i psychického ponižovania ľudskej dôstojnosti. Ide skôr o pozíciu ako o čin.

Agresor chce druhému ublížiť, zraniť ho a má z toho radosť. Opakovane jeho sila rastie a stáva sa agresívnejším.

Varovné signály šikanovania pre rodičov :

Dieťa nemá kamaráta

Objavuje sa nechut' ísť do školy

Strieda rôzne cesty do školy a zo školy

Stráca chuť do jedla, má nepokojný spánok

Stráca záujem o učenie

Má výkyvy nálad, odmieta sa zveriť, čo ho trápi

Žiada peniaze, často "stráca" svoje veci

Prichádza domov vyhladované, s potrhaným oblečením, s poškodenými školskými pomôckami..

Nedokáže uspokojivo vysvetliť svoje občasné zranenia (odreniny, modriny, popáleniny).

Je nečakane agresívne voči súrodencom.

Trpí zdravotnými problémami (bolesti hlavy, brucha), bolesti sú niekedy predstierané.

Zdržiava sa väčšinou stále doma

Čo teda robiť?

Pripusťme, že niekoľko vyššie uvedených signálov vo vás vzbudí určité podozrenie, že by mohlo ísť o šikanovanie vášho dieťaťa. Znovu podotýkame, že ideálny stav nastane, keď sa vám dieťa zverí.

Pochváľte ho, presvedčte, rozptýľte jeho obavy o tom, že žaluje. Vyzdvihnite naopak jeho silu a odvahu oznámiť tieto závažné skutočnosti. Presvedčte ho, že mu chcete pomôcť a to potom musíte aj dodržať.

Vypočujte vaše dieťa, dajte najavo, že jeho informácie beriete vážne (aj keď sa vám môžu zdať malicherné alebo nepodstatné). Odložte všetku prácu, nie je nič dôležitejšie, ako situácia vášho dieťaťa.

Poskytnite dieťaťu všetku pomoc. Pochopiteľne, že odlišite napr. bežnú šarvátku od skutočného šikanovania.

Konkrétne kroky

Zistite presne - **pozor** – „nevypočúvajte ako vyšetrovateľ“ - čo, kedy, kde sa odohrávalo, kto ďalší bol prítomný.

Spoločne vytipujte svedkov, ktorým dieťa ešte dôveruje, o ktorých vie, že nestojí na strane agresora a verí, že mu môžu pomôcť.

Poskytnite dieťaťu všetku ochranu (napr. pri ceste do školy a zo školy, aj za cenu, že sa budete uvoľňovať z práce).

Poskytnite dieťaťu dostatok starostlivosti, viac s ním komunikujte, venujte sa mu vo voľnom čase, odíďte na chatu, chalupu alebo k prarodičom.

Ak nemáte istotu, že dieťa nebude ohrozené počas pobytu v škole, ponechajte ho doma, ale pozor, starostlivo zvažte, či v jeho situácii môže byť samo.

Znovu dieťa ubezpečujte, že urobilo dobre, že vám všetko oznámilo; hovorte s ním viac ako predtým.

Zhodnoťte veľmi kriticky, čo mohlo vyvolať stav, ktorý skončil šikanovaním.

Neobviňujte len školu, nastavte si "zrkadlo pravdy".

Neospravedlňujte sami seba, ani svoje dieťa.

So svojím zistením sa v prvej fáze dieťaťu nezverujte, ale pripravujte nápravu

Ako postupovať v prípade konfliktu?

- Prvou úlohou je konflikt zastaviť a odhadnúť na akej úrovni je šikanovanie v skupine.
- V prípade priameho ohrozenia obete zaistiť jej bezpečnosť.
- Kontaktovať vedenie školy, TU, MOV, VP.
- Každý prípad vyžaduje individuálne riešenie aj postup.

- Ak si neviem dať rady, obrátim sa na ostatných.
- Vyšetrovanie vedie vždy jedna osoba, ktorá priebežne informuje vedenie školy.
- Nutná je najmä zvýšená pozornosť a spolupráca všetkých (vedenie, pedagógovia, administratívni zamestnanci).

Ak je ohrozené zdravie alebo život, je nutné bezodkladne volať lekára a políciu.

Odporúčany postup pri vyšetrovaní :

1) Rozhovor s informátorom a obeťami

- Formou rozhovoru mapujeme situáciu a získavame dôležité údaje.
- V podstate ide o to, aby sme vybrali žiakov, ktorí s obeťou sympatizujú, kamarátia sa s ňou, alebo ju aspoň neodmietajú, žiakov nezávislých na agresoroch, ktorí neprijímajú normy šikanovania.

2) Individuálne pohovory, prípadne aj konfrontačné rozhovory so svedkami

- Dôležité je, aby sme rozhovory zorganizovali tak, aby o nich druhí nevedeli.
- Vážnou chybou je spoločné vyšetrovanie svedkov a agresora.
- Zásadná chyba je konfrontácia obetí a agresora.

3) Ochrana obeť

Šikanované dieťa je potrebné chrániť do doby, kým sa všetko vyrieši (zabezpečiť zvýšený dohľad, zorganizovať bezpečné príchody a odchody dieťaťa zo školy, v závažnom prípade odporučiť rodičom nechať dieťa doma).

4) Rozhovor s agresormi, prípadne konfrontácia medzi nimi

- Rozhovor s agresorom je vždy až posledný krok vo vyšetrovaní.
- Kým nepoznáme vonkajší obraz šikanovania a nemáme zhromaždené dôkazy, nemá zmysel s agresorom hovoriť, všetko zaprie a podozrenie spochybní alebo vyvráti.
- Rozhovor slúži na to, aby sme agresorov okamžite zastavili a ochránili obeť, ale aj samotných agresorov pred následkami ich činov (napr. ich upozorníme, že pri akomkoľvek opakovanom náznaku šikanovania budú potrestaní prísnejšie, prípadne to bude ohlásené polícii).

5) Výchovná komisia:

- je najprístupnejšia v zastavení šikanovania (tzv. metóda vonkajšieho nátlaku) prostredníctvom spoločných pedagógov, žiaka – agresora a jeho rodičov.

- rozhoduje o výchovných opatreniach.

6) Orientačná postupnosť v rokovaní :

- oboznámenie rodičov s problémom
- postupné vyjadrenia všetkých pedagógov
- vyjadrenie rodičov
- rozhovor komisie za zatvorenými dverami
- informovanie rodičov a žiaka so záverom komisie

7) Rozhovor s rodičmi obeť

- Individuálne stretnutia s rodičmi obeť pri počiatočnom šikanovaní zvyčajne prebehnú až po vyšetrení.
- Úlohou rodičov je informovať o zabezpečeniach i záveroch školy a dohodnúť sa na ďalších opatreniach.

8) Práca s celou triedou

- Po vyšetrení šikanovania a potrestaní vinníkov je potrebné pracovať s celou triedou, budovať trvalo systematicky kamarátske vzťahy v triede.
- Môžeme využiť spoluprácu s profesionálmi - PPP.

9) Výchovné opatrenia na potrestanie agresorov

- napomenutie, pokarhanie TU, pokarhanie RŠ
- zníženie známky so správania
- prestup do inej triedy
- odporúčanie rodičom obeť i agresorov návštevy v príslušnej PPP

Ako postupovať pri konzumácii tabakových výrobkov v škole?

- Vo vnútorných a vonkajších priestoroch školy je zakázané fajčiť, preto pri pristihnutí žiaka pri konzumácii cigariet a iných tabakových výrobkov mu musíme v ďalšej konzumácii zabrániť.
- Metodik prevencie spíše zápis z udalosti, ktorý si založí.

- Školský poriadok obsahuje ustanovenie o zákaze fajčenia v priestoroch školy a sankcie za porušenie tohto zákazu.
- Triedny učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka o porušení zákazu fajčenia.
- Nasledujú sankcie (znížená známka zo správania.) za porušenie zákazu konzumácie tabakových výrobkov určených školským poriadkom.

Ako postupovať pri požívaní alkoholu v škole?

- Vo vnútorných a vonkajších priestoroch školy je zakázané požívanie alkoholu, preto pri pristihnutí žiaka pri konzumácii alkoholu mu musíme v ďalšej konzumácii zabrániť.
- Školský poriadok obsahuje ustanovenie o zákaze konzumácie alkoholu v škole a sankcie za porušenie tohto zákazu.
- Ak žiakovi hrozí akútne nebezpečenstvo, je ohrozený na zdraví a živote, pedagogický pracovník situáciu posúdi a zabezpečí potrebnú pomoc a zavolá lekára.
- Ak žiak nie je schopný pokračovať vo vyučovaní, privolá sa zákonný zástupca žiaka, aby si ho vyzdvihol, prípadne sa pomoc žiada od orgánu sociálno-právnej ochrany.
- Metodik prevencie spíše zápis z udalosti, ktorý si založí.
- Triedny učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka o porušení zákazu konzumácie alkoholu.
- Pri opakovanom pristihnutí škola informuje orgán sociálno-právnej ochrany.
- Nasledujú sankcie (znížená známka zo správania.) za porušenie zákazu konzumácie alkoholu určených školským poriadkom.

Ako postupovať pri konzumácii omamných a psychotropných látok v škole?

- Vo vnútorných a vonkajších priestoroch školy je zakázané užívanie OPL, preto pri pristihnutí žiaka pri konzumácii OPL mu musíme v ďalšej konzumácii zabrániť a návykovú látku je potrebné zabezpečiť.
- Školský poriadok obsahuje ustanovenie o zákaze konzumácie OPL v škole a sankcie za porušenie tohto zákazu.
- Ak žiakovi hrozí akútne nebezpečenstvo, je ohrozený na zdraví a živote, pedagogický pracovník situáciu posúdi a zabezpečí potrebnú pomoc a zavolá lekára.
- Ak žiak nie je schopný pokračovať vo vyučovaní, privolá sa zákonný zástupca žiaka, aby si ho vyzdvihol, v prípade ak zákonný zástupca nie je zastihnuteľný, pomoc sa žiada od orgánu sociálno-právnej ochrany.
- Metodik prevencie spíše zápis z udalosti, ktorý si založí.
- Triedny učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka o porušení zákazu užívania OPL a všetko nahlási orgánu sociálno-právnej ochrany dieťaťa.
- Nasledujú sankcie (znížená známka zo správania.) za porušenie zákazu užívania OPL určených školským poriadkom.

Ako postupovať pri náleze OPL v priestoroch školy?

- Pri náleze látky, ktorú môžeme považovať za OPL, vyzovieme vedenie školy.
- Látku vložíme od obálky, zapečatíme, uschováme v trezore a zapíšeme dátum, čas a miesto nálezu a vyzovieme políciu SR, ktorá vykoná zabezpečenie látky.

Ako postupovať pri zadržaní OPL u žiaka ?

- Pri náleze látky u žiaka, ktorú môžeme považovať za OPL, vyzovieme vedenie školy.
- Spíšeme záznam s vyjadrením žiaka, u ktorého bola OPL nájdená, dátum, čas miesto nálezu a meno žiaka s jeho podpisom. Pri zápise a rozhovore je prítomný riaditeľ školy alebo zástupcu riaditeľa školy.

➤ Vyrozumíme zákonného zástupcu žiaka a políciu SR, ktorá vykoná zabezpečenie látky.

Ako poznám, že moje dieťa užíva alkohol alebo drogy ?

- Zmenila sa osobnosť Vášho dieťaťa v poslednej dobe v nejakom dôležitom ohľade?
- Má časté výkyvy nálad?
- Stráni sa Vás?
- Je zlostný alebo depresívny?
- Trávi veľa času vo svojej izbe sám?
- Stratil záujem o školu a o vyučovanie, prípadne ďalšie aktivity, napríklad šport?
- Zhoršil sa jeho prospech?
- Prestal tráviť čas so starými kamarátmi? Priateli sa s deťmi, ktoré sa Vám nepáčia?
-Nepriznáva sa a nehovorí o tom, kam chodí a čo robí?
- Máte pocit, že sa vám doma strácajú peniaze alebo veci (peniaze potrebné na alkohol a drogy) alebo máte pocit, že má viac peňazí, ako by ste očakávali (peniaze získané z predaja drog)?
- Reaguje neprimerane, keď s ním hovoríte o alkohole a drogách, alebo sa snaží zmeniť tému?
- Klame alebo podvádza?
- Pozorujete fyzické príznaky užívania drog alebo alkoholu? Rozšírené alebo zúžené zrenice?
- Má nejasné prejavy myslenia?
- Stratilo Vaše dieťa záujem o koníčky? Stratilo motiváciu, nadšenie a vitalitu?
- Našli ste niekedy dôkazy užívania drog alebo alkoholu, prášky, fľaše?
- Zhoršil sa vzťah dieťaťa k členom rodiny?
- Zdá sa byť Vaše dieťa choré, unavené a protivné ráno po možnom užití drog predošlý deň?
- Prestalo sa Vaše dieťa o seba starať, zmenil sa jeho štýl oblečenia?
- Zdá sa byť menej sústredený?

Odporúčania rodičom, ktorých dieťa má problémy s návykovými látkami

Čo robiť

Ak je dieťa pod vplyvom drog a hrozí otrava, **neváhajte zavolať lekára** . Požívanie drog nie je trestné a dieťaťu preto žiadny súdny postih nehrozí. S dieťaťom pod vplyvom drog nemá zmysel sa hádať.

Vážny rozhovor odložte na neskôr.

Nespoliehajte sa na zázračné okamžité riešenie, ale skôr na dlhodobú výchovnú stratégiu. Jej základom je **nepodporovať pokračujúce užívanie drog, naopak odmeňovať každú zmenu k lepšiemu** a povzbudzovať k nej. To, že takáto stratégia vždy neprináša okamžitý prospech ešte neznamená, že je neúčinná. Môže sa totiž jednať o príliš veľký problém, ktorého riešenie vyžaduje viac času a spojencov.

Získajte dôveru dieťaťa a načúvajte mu. To je ťažké, zvlášť keď hovorí a hlavne robí z hľadiska rodičov nezmysly a keď obhajuje hodnoty pre rodičov neprijateľné. **Vypočuť dieťa ale ešte neznamená pristupovať na jeho stanovisko.**

Naučte sa s dieťaťom o alkohole a drogách hovoriť. Ste síce povinní, **Ak bude dieťa drogu obhajovať, vypočujte ho, ale opakujte proti argumenty.**

Uvedomte si svoje možnosti. Dieťa, ktoré berie drogy alebo pije, býva väčšinou nezrelé a neschopné sa o seba postarať. **Môže tisíckrát pohrdať názormi rodičov, ale si nedokáže opatriť základné prostriedky k životu. V tom je Vaša šanca a sila.** Určitú základnú starostlivosť maloletému dieťaťu poskytnúť, ale malo by cítiť, že Vaša starostlivosť je iná, keď sa správa rozumne a keď nie. Cieľom je, aby dieťa pochopilo, že skutočná samostatnosť predpokladá schopnosť sa o seba postarať.

Vytvorte zdravé rodinné pravidlá. **Dieťa by malo vedieť, aké dôsledky bude mať jeho správanie.** Malo by mu byť jasné, že je výhodnejšie, keď sa bude správať prijateľne.

Ak mladistvý nie je ochotný k zmenám , musí znášať dôsledky. To sa samozrejme netýka situácií, keď je ohrozený život, napríklad pri predávkovaní.

Predchádzajte nude. **Musíte počítať s tým, že môže byť potrebné tráviť v prvom období s dieťaťom oveľa viac času.** Mali by ste mať prehľad, kde je, čo robí, zamyslieť sa nad jeho denným programom a životným štýlom.

Pomôžte mu sa odpútať od nevhodnej spoločnosti. To má pre prekonanie problému často podstatný význam.

Ak vám potomok tvrdí, že si s ľuďmi, s ktorými predtým bral drogy, sa chce iba rozprávať, buď klame, alebo podceňuje nebezpečenstvo. Niekedy je možné uvažovať aj o zmene prostredia.

Posilňujte sebavedomia dieťaťa. Nájdite a udržiavajte krehkú rovnováhu medzi kritickým postojom voči správaniu dieťaťa ("nepáči sa nám, že berieš drogy") a rešpektom voči jeho osobnosti a láske k nemu ("vážime si ťa ako človeka a záleží nám na tebe"). Je to ťažké, je to však nevyhnutné. Rovnako **nevyhnutné je aj oceňovať drobné pokroky a zmeny k lepšiemu.** Je tak isto potrebné vidieť silné stránky dieťaťa, jeho možnosti a dobré záľuby, ktoré možno má z predchádzajúceho obdobia a na ktoré sa dá nadviazať.

Spolpracujte s ďalšími dospelými Veľmi dôležitá je spolupráca v rodine. Rodičia by mali sa vedieť o výchove problémového dieťaťa dohovoriť. Iba tak totiž nebude dieťa uzatvárať spojenectvo s tým rodičom, ktorý mu práve viac povolí. Dôležitá je aj spolupráca v rámci širšej rodiny (napríklad stará mama), spolupráca s liečebnými zariadeniami, školou, prípadne ďalšími inštitúciami.

Často až vážne mienená hrozba ústavnej výchovy, alebo hrozba ohlásenia krádeže v domácnosti na políciu môžu prinútiť dospievajúceho prijať liečbu. Osvedčuje sa tiež, keď rodičia detí s týmito problémami spolu hovoria v rámci skupinovej terapie alebo využívajú podporu svojpomocných organizácií. Dokážu sa navzájom pochopiť a odovzdávajú si užitočné skúsenosti.

Buďte pre deti pozitívnym modelom. K tomu je potrebné, aby ste mysleli aj na svoje zdravie, svoju telesnú a duševnú kondíciu a aby ste mali svoje kvalitné záujmy.

Neváhajte vyhľadať profesionálnu pomoc pre seba, ak to dieťa odmieta.

V prípade manželských alebo partnerských problémov sa môžete napríklad obrátiť na poradňu pre rodinu, manželstvo a medziľudské vzťahy. Pamätajte, že zvládaním problémov zvyšujete aj šancu na ovplyvnenie dieťaťa.

Prístup k dieťaťu, ktoré má problémy s alkoholom alebo inou drogou, sumarizuje anglické slovo "tough love". V slovenčine to znamená "tvrdá láska". Myslí sa tým dobrý vzťah k dieťaťu, snaha mu pomôcť, ale zároveň cieľavedomosť a pevnosť.

Čomu sa vyhnúť

Nepopierajte problém. Zbytočne by sa tak strácal čas a rozvíjala sa závislosť na návykovej látke.

Neskrývajte problém. Nieкто sa za taký problém hanbí a tají ho. Aby ste sa dokázali v situácii lepšie orientovať a citovo aj rozumovo ju zvládnuť, mali by ste si naopak o probléme s niekým dôveryhodným a kvalifikovaným porozprávať. Mali by ste tiež hľadať spojencov.

Neobviňujte partnera. Na to, aby ste si vybavovali s druhým rodičom dieťaťa a staré účty a navzájom sa obviňovali, nie je úplne vhodná doba. Minulosť sa zmeniť nedá, budúcnosť našťastie často áno. Nehľadajte v dieťati užívajúcim drogy spojenca proti druhému rodičovi.

Nezanedbávajte súrodencia dieťaťa a užívajúceho alkohol alebo iné drogy. Súrodenci problémového dieťaťa sú viac ohrození, problémom v rodine trpia a Vašu starostlivosť a Váš záujem potrebujú.

Nezanedbávajte bezpečnosť ďalších ľudí v domácnosti, najmä malých detí. Človek pod vplyvom alkoholu alebo drog môže byť veľmi nebezpečný, aj keď by za normálnych okolností neublížil. Je tiež potrebné myslieť na to, aby sa drogy, ktoré dospievajúci domov priniesol, nedostali k ďalším súrodencom .

Nefinancujte užívanie drog a neul'ahčujte ho. S tým súvisí aj to, aby rodina zabezpečila cenné predmety a nenechala sa okrádať. Krádež nemusí uskutočniť samotné dieťa, ale jeho "kamaráti", ktorým dlhuje za drogy. Ak začalo dieťa užívať pervitín alebo opiáty býva otázkou času, kedy sa začnú strácať peniaze a cenné predmety. Nejde tu len o majetok, ale aj o okolnosť, že ukradnutý majetok slúži na zlé veci - rozvoju závislosti. Argument, že by si dieťa zaobstaral prostriedky inak, napr. prostitúciou alebo krádežami, neobstojí. Ak bude závislosť pokračovať, je pravdepodobné, že k tomu dôjde rovnako.

Nedajte sa vydierať. Vydieranie vyhrážaním, fetovaním, útekem, prostitúciou alebo samovraždou sú časté a obľúbené spôsoby, ktorými dieťa vydiera rodičov. Áno, všetky tieto riziká u závislých na drogách existujú.

Tým, že rodičia pod ich tlakom ustupujú, riziko neznižujú, ale zvyšujú.

Nevyhrážajte niečím, čo nemôžete alebo nechcete splniť.

Vyhňte sa fyzickému násiliu. Fyzické násilie väčšinou nevedie k cieľu. Často len živí v dieťati pocit krivdy, vedie k sabotáži snáh rodičov a k útekem.

Nekonajte chaoticky a impulzívne.

Neverte tvrdeniu, že má dospievajúci drogy pod kontrolou, prípadne, že znižuje dávky a že drogu čoskoro vysadí. Bud'te pripravení na to, že skôr či neskôr pravdepodobne príde kríza. Využite ju a trvajte na zmene životného štýlu, prípadne na nejakej skutočne účinnej forme liečby, ak nie je dospievajúci schopný zvládnuť problém sám.

Do nekonečna neustupuj. Požiadavka, aby ľudia, ktorí berú drogy do vášho bytu nechodili, je rozumná. Nerobte zbytočne „dusno“. Parta a nevhodní priatelia by sa tým stávali pre dieťa ešte prítlačlivejšími.

Nezabuchnite dvere navždy. I keď dieťa odíde, je dobré byť pripravený pomôcť mu, ak prijme určité podmienky. Nestrácajte nádej.

Vaším tichým spojencom je prirodzený proces dozrievania. I hrozivý problém sa často podarí úspešne zvládnuť.

LINKY DÔVERY

Linka dôvery Nezábudka (Liga za duševné zdravie)

oblasť pomoci a poradenstva, krízových situáciách, pomoc psychologická,
celoslovenská linka 0850/11 10 22 NON STOP, www.dusevnezdravie.sk

Linka dôvery toxikomanov – oblasť problematiky drogových závislostí

02/5477 6379 NON STOP, www.cpldz.sk, cpldz@datagain.sk

Linka detskej istoty Slovenského výboru UNICEF Bratislava

špecializované poradenstvo pre deti a ich rodičov – celoslovenská linka
0800/112 112 NON STOP, www.unicef.sk

Linka dôvery pre obeť domáceho násilia – oblasť pomoci a poradenstva

v krízových situáciách, pomoc psychologická, sociálno-právna, pomoc s
ubytovaním 02/6224 9914 (po - pi: 8,30-17,00 hod.),
pohotovostný mobil 0905/463 425 nadej@gtsi.sk

Linka dôvery pre prevenciu HIV/AIDS - oblasť poradenstva a prevencie
AIDS02/5936 9174 po - pi: 8,00-16,00 hod.

Linka dôvery mládeže Košice – široko spektrálne zameraná pomoc

055/6222 323 NON STOP

Linka dôvery Košice – Linka Nádeje – široko spektrálne zameraná pomoc

055/6441 155 NON STOP